

Marianna DĘBNIĘWSKA • Karol WOJTOWICZ

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI TURYSTYCZNEJ NA OBSZARACH PRZYRODNICZO CENNYCH W REGIONIE WARMII I MAZUR

Marianna Dębniowska, prof. dr hab. – Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku
Karol Wojtowicz, dr – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

adres korespondencyjny:

Wydział Nauk Ekonomicznych

ul. M. Oczapowskiego 4, sekretariat – pok. 106, 10-719 Olsztyn

e-mail: karolw@uwm.edu.pl

FINANCING OF TOURISM ACTIVITIES ON ENVIRONMENTALLY VALUABLE AREAS IN THE REGION OF WARMIA AND MAZURY

SUMMARY: Tourism is a sector that significantly contributes to the dynamic economic country development. An essential factor of the tourism development is a source of financing. Natural conditions, landscapes and diverse cultural values make tourism as a one of the key sectors of economic development of the Warmia and Mazury region. Among many possible sources of financing very important role play support from the European Union. Accession to the EU structures allowed more dynamic economic development, including tourism. However, that source should not be the main and only source of capital, but rather support for capital-intensive investment projects. Tourists enterprises that want to build a strong competitive market position should reasonably create capital structure.

KEYWORDS: tourism, finance, capital source, Warmia and Mazury region

Wstęp

Działalność turystyczna jest istotnym elementem determinującym rozwój gospodarczy i społeczny, zarówno z punktu widzenia całego kraju, jak również w ujęciu regionalnym. Szacuje się obecnie, że wartość produkcji sektora turystycznego wyniosła ponad 80 mld zł, co stanowi ponad 6% udziału gospodarki turystycznej w polskim PKB. Dynamicznie rozwijająca się branża turystyczna stanowi kluczowy czynnik konkurencyjności gospodarczej regionów. Zgodnie z programem rozwoju turystyki do 2020 roku, opracowanym przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, turystyka jest nowoczesnym i otwartym sektorem gospodarczym, który jest oparty na inteligentnych specjalizacjach polskich regionów, stanowiący jeden z kluczowych czynników rozwoju regionalnego i kraju, wzmacniając konkurencyjność Polski w Unii Europejskiej¹. Ponadto, gospodarka turystyczna umożliwia poprawę spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej kraju. Należy podkreślić, iż sektor ten coraz częściej traktowany jest jako innowacyjny i konkurencyjny, a to dzięki temu, że jest czynnikiem dynamizującym rozwój regionalny. Wspieranie rozwoju sektora turystycznego wydaje się szczególnie uzasadnione w odniesieniu do regionu Warmii i Mazur. Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 skoncentrowana jest na budowaniu innowacyjnych specjalizacji regionalnych, wśród których szczególne znaczenie ma między innymi sektor turystyczny ze szczególnym uwzględnieniem nowych form oferowanych usług². Należy jednocześnie podkreślić, iż rozwój branży turystycznej wiąże się jednocześnie z wieloma dziedzinami gospodarki, które świadczą usługi na rzecz turystyki. Wdrożenie instrumentów sprzyjających branży turystycznej, mających na celu zwiększenie jakości oferowanych produktów i usług, a tym samym wzrost ruchu turystycznego, znajdzie swoje odzwierciedlenie we wzroście udziału sektora turystycznego i okołoturystycznego w tworzeniu PKB.

Rozwój branży turystycznej w regionie nie jest możliwy bez źródeł finansowania. Przedsiębiorstwa turystyczne wymagają środków kapitałowych na działalność bieżącą oraz inwestycyjną. Właściwy dobór tych środków może w znacznym stopniu przyczynić się do dynamicznego rozwoju regionu. Celem artykułu jest przedstawienie potencjalnych źródeł finansowania działalności turystycznej w województwie warmińsko-mazurskim.

¹ Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku, Warszawa 2014, s. 30.

² Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, Olsztyn 2013, s. 9.

Uwarunkowania przyrodnicze jako czynnik rozwoju turystyki w regionie Warmii i Mazur

Obszary przyrodniczo cenne w wąskim ujęciu mogą być definiowane jako obszary pełniące głównie funkcje przyrodnicze, które odgrywają kluczowe znaczenie z punktu widzenia zachowania równowagi ekologicznej. Niemniej jednak w szerszym zakresie mianem terenów przyrodniczo cennych określa się obszary cechujące się znaczącymi wartościami przyrodniczymi. Jak podkreśla A. Cieszewska, należy rozróżnić postrzeganie terenów cennych przyrodniczo od terenów chronionych³. O tym, że województwo warmińsko-mazurskie jest obszarem cennym z punktu widzenia gospodarki turystycznej świadczą nie tylko walory przyrodnicze, ale także zróżnicowane wartości kulturowe. Jak podkreśla się w strategicznym dla województwa dokumencie, jakim jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, region wyróżnia się na tle kraju i Europy różnorodnością środowiska przyrodniczego. Świadczy o tym fakt, iż ponad 11% wszystkich krajowych obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, w tym także programem „NATURA 2000” znajduje się w regionie Warmii i Mazur. Należy jednocześnie podkreślić, iż obszary przyrodniczo cenne stanowią niemal 50% całkowitej powierzchni województwa⁴. Region określany mianem *Krainy Tysiąca Jezior*⁵, stanowi atrakcję turystyczną dla miłośników aktywnego wypoczynku i sportów wodnych oraz amatorów wędkarstwa. Jeziora Warmii i Mazur stwarzają wyjątkowe warunki dla amatorów sportów wodnych. Niezwykłe walory krajobrazowe i przyrodnicze powodują, iż region uznawany jest za jeden z ciekawszych w Europie z punktu widzenia ruchu turystycznego. Niewątpliwą atrakcją stanowią kanały łączące wiele jezior w szlaki wodne. Popularny Kanał Elbląski łączy jeziora Szelań Wielki, Drwęckie i Jeziorak, a także Drużno oraz rzeką Elbląg dociera do Zalewu Wiślanego. Z kolei jezioro Mamry połączone jest między innymi z jeziorami Śniardwy, Niegocin oraz Roś. Warmia i Mazury to również wyjątkowy obszar z punktu widzenia bogactwa przyrodniczego i historycznego. Warto dodać, że w konkursie ogłoszonym przez Szwajcarską Fundację „New7Wonders”, mazurskie jeziora były polskim finalistą tego światowego konkursu. Mazury zostały uznane za jeden

³ A. Cieszewska, *Zachowanie terenów cennych przyrodniczo w kształtowaniu struktury krajobrazu na poziomie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*, „Problemy Ekologii Krajobrazu” 2014 nr 21, s. 240-241.

⁴ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2014.

⁵ W rzeczywistości na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się ponad 2,5 tys. naturalnych zbiorników wodnych o powierzchni przekraczającej 1 ha.

z 28 najpiękniejszych miejsc na Ziemi i jednocześnie jednym z pięciu najpiękniejszych miejsc w Europie.

Atuty przyrodnicze i środowiskowe województwa warmińsko-mazurskiego lokują region wśród najbardziej atrakcyjnych turystycznie i stanowią kluczowy czynnik jego społeczno-gospodarczego rozwoju. Polityka rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, uwzględniając fundamentalną rolę środowiska przyrodniczego, zakłada koncentrację na określonych priorytetach przy poszanowaniu wartości środowiska przyrodniczego Warmii i Mazur⁶.

Źródła finansowania działalności turystycznej

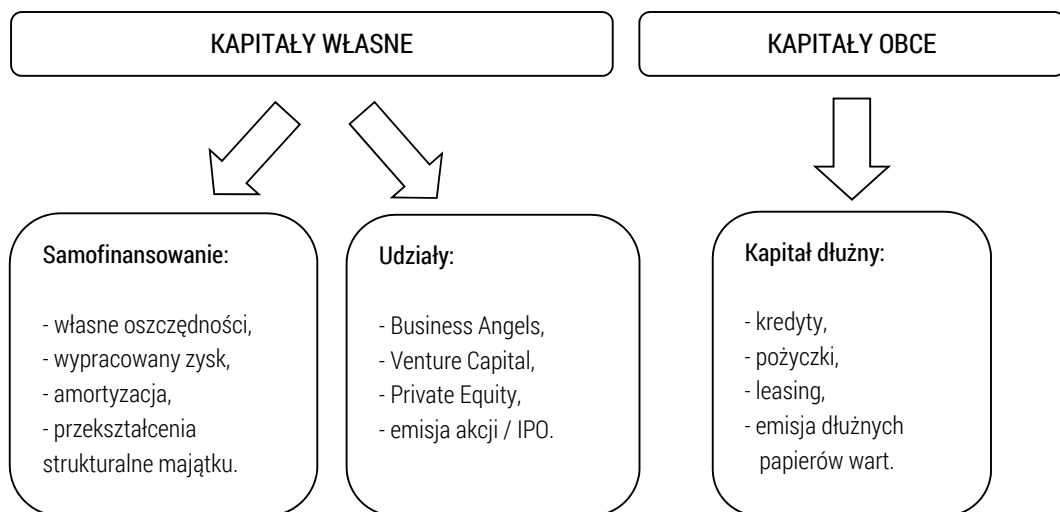
Turystyka stanowi ważną sferę aktywności gospodarczej, a także działalności społecznej. Aktywność przedsiębiorstw turystycznych jest jednym z najważniejszych mierników poziomu życia mieszkańców i wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw. Działalność turystyczna postrzegana jest coraz częściej jako istotny czynnik stymulujący wzrost gospodarczy, a także wzrost zatrudnienia. Sektor ten odgrywa szczególną rolę w kreowaniu polityki gospodarczej struktur Unii Europejskiej. Jak potwierdzają dane statystyczne, europejska branża turystyczna charakteryzuje się ponad 5% udziałem PKB UE. Podmioty sektora turystycznego to przede wszystkim małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), których liczbę szacuje się na poziomie niemal 1,8 mln przedsiębiorstw. Stwarzają one około 9,7 mln miejsc pracy, co stanowi 5,2% ogółu siły roboczej. Szeroko rozumiana turystyka obejmuje nie tylko tradycyjnych usługodawców takich jak: hotele, restauracje, biura podróży, ale także szereg firm świadczących usługi na rzecz turystyki, między innymi wypożyczalnie samochodów, przewoźników, organizatorów wycieczek, czarter linii lotniczych. Obecnie branża turystyczna Unii Europejskiej stanowi trzeci pod względem znaczenia obszar działalności społeczno-gospodarczej.

Przedsiębiorstwo turystyczne, jak każdy inny podmiot gospodarczy, wymaga niezbędnego kapitału na finansowanie działalności zarówno bieżącej, jak i inwestycyjnej. Jak podkreślają J. Bednarz i E. Gostomski, bez zaangażowania odpowiedniej ilości środków finansowych nie jest możliwy ani rozwój podmiotu, ani też zbudowanie, a tym bardziej utrzymanie przewagi konkurencyjnej na rynku.⁷ Maksymalizacja wartości rynkowej przedsiębiorstwa, będąca celem strategicznym, uwarunkowana jest właściwym zarządzaniem

⁶ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, Olsztyn 2013.

⁷ J. Bednarz, E. Gostomski, *Finansowanie działalności gospodarczej*, Gdańsk 2006, s. 25.

finansami, w tym wykorzystania majątku oraz źródeł finansowania, przy uwzględnieniu wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Znajomość potencjalnych źródeł kapitału jest kluczowym elementem w procesie zarządzania finansami przedsiębiorstwa turystycznego. Ustalenia dotyczące optymalizacji struktury kapitałowej są zaliczane do najważniejszych decyzji podejmowanych przez właścicieli firm. Efektywne wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania jest zasadniczym czynnikiem warunkującym rozwój przedsiębiorstwa turystycznego na konkurencyjnym rynku nie tylko z perspektywy regionu, czy kraju, ale także Unii Europejskiej⁸. Wśród sposobów zaspokajania potrzeb kapitałowych znajdują się kapitały własne oraz obce. Wybrane źródła finansowania działalności gospodarczej zaprezentowano na rysunku 1.

Rysunek 1. Wybrane źródła finansowania działalności gospodarczej

Podstawową formę finansowania działalności gospodarczej, w tym turystycznej stanowi wykorzystanie kapitałów własnych. Środki własne pochodzą z dwóch źródeł:

- wewnętrznych – kapitał wypracowany związany z samofinansowaniem działalności,
- zewnętrznych – kapitały powierzone o charakterze udziałowym.

Kapitał własny jest stabilnym źródłem finansowania działalności przedsiębiorstwa. Wpływa on na zwiększenie płynności finansowej, a także stanowi bazę gwarancyjną dla wierzycieli. Ponadto, w przypadku większości form

⁸ I. Pruchnicka-Grabias, A. Szelałowska (red.), *Finansowanie działalności gospodarczej w Polsce. Wybrane aspekty*, Warszawa 2006, s. 9.

organizacyjno-prawnych kapitał własny pochodzący z zewnętrznych źródeł (udziałowy) nie podlega zwrotowi w okresie funkcjonowania podmiotu⁹. Wadą finansowania własnego jest najczęściej ograniczona wielkość tego kapitału oraz związany z nim koszt, który rozumiany jest jako oczekiwany dochód od zaangażowanego na czas nieokreślony kapitału.

Z kolei kapitały obce stanowią środki będące własnością wierzycieli (przedsiębiorstw, osób fizycznych), które pozostają w dyspozycji przez ograniczony czas. Do najpopularniejszych źródeł finansowania obcego zaliczamy kredyt bankowy, kredyt kupiecki oraz pożyczkę, leasing, a także coraz częściej emisję papierów dłużnych (obligacji). Wykorzystanie kapitałów obcych wiąże się z dwoma istotnymi ograniczeniami: kosztem kapitału oraz ograniczonym okresem dysponowania. Niemniej jednak, wykorzystanie kapitału obcego umożliwia optymalizację struktury kapitału, przy której wartość przedsiębiorstwa jest największa, a średni ważony koszt kapitału najmniejszy¹⁰.

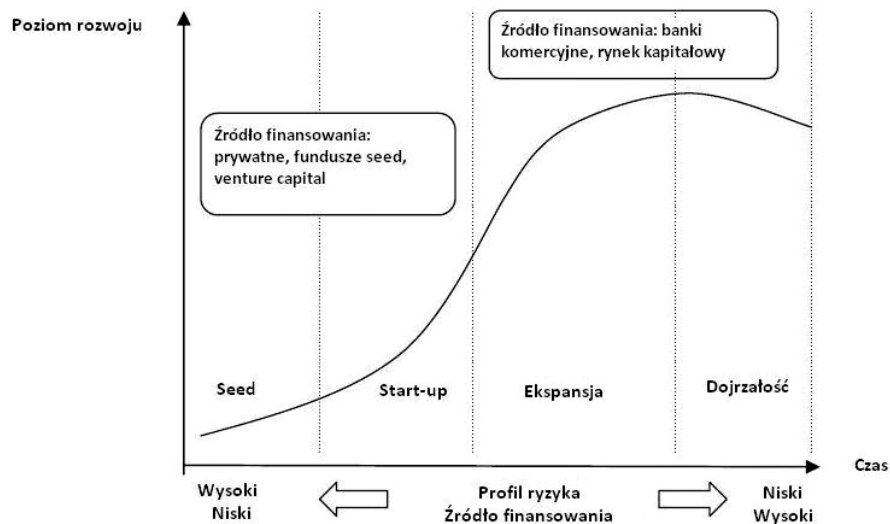
Biorąc pod uwagę fakt, iż działalność przedsiębiorstw turystycznych realizowana jest na różnych etapach ich rozwoju, wymagania w zakresie źródeł pozyskania kapitału zdeterminowane są określonym poziomem tego rozwoju. W początkowej fazie wzrostu (*seed, start-up*) finansowanie opiera się głównie na kapitale własnym, często pochodzącym z oszczędności własnych lub rodziny, czy przyjaciół. Środki funduszy venture capital, bądź business angels skupiają swoją uwagę na późniejszych etapach rozwoju (*early stages*) umożliwiając podmiotom osiągnięcie poziomu atrakcyjnego z punktu widzenia finansowania publicznego (banków komercyjnych, rynku kapitałowego). Dzięki tym inwestycjom spółki stają się wystarczająco dużymi podmiotami, aby zainteresować potencjalnych inwestorów gotowych zaangażować swoje środki finansowe¹¹.

W przypadku dużych przedsiębiorstw turystycznych, źródłem pozyskania środków finansowych jest rynek kapitałowy, ze szczególnym uwzględnieniem giełdy papierów wartościowych. Obecnie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie notuje się dziesięć spółek, których działalność sklasyfikowano jako szeroko rozumianą turystykę (sektor – hotele i restauracje). Po kapitał za pośrednictwem warszawskiego parkietu sięgnęły między innymi takie spółki turystyczne, jak: Interferie SA, Orbis SA, Rainbow Tours SA, a także Słowacka spółka Tatry Mountain Resorts AS.

⁹ J. Mickiewicz, *Pozyskiwanie, koszt i struktura kapitału w przedsiębiorstwach*, Warszawa 2004, s. 39.

¹⁰ K. Janasz, *Kapitał jako podstawa rozwoju przedsiębiorstwa*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego” 2008 nr 1, s. 72.

¹¹ K. Wojtowicz, *Pozyskanie kapitału przez spółki innowacyjne w oparciu o pierwszą emisję akcji*, w: A. Buszko (red.), *Finansowanie innowacji*, Olsztyn 2013, s. 150.

Rysunek 2. Źródła finansowania a fazy cyklu życia podmiotu

Źródło: opracowanie własne na podstawie: J. Wonglimpiyarat, *The influence of capital market laws and initial public offering (IPO) process on venture capital*, "European Journal of Operational Research" 2009, t. 1, nr 192, s. 294.

Wśród sposobów wsparcia finansowego działalności turystycznej należy także wskazać sektor finansów publicznych. Wprawdzie rozwój działalności turystycznej do niedawna nie był podstawowym obszarem zainteresowania władz centralnych i lokalnych, jak również przedmiotem wspólnej polityki Unii Europejskiej, niemniej jednak może znacząco przyczyniać się do poprawy dobrobytu mieszkańców. Główne wsparcie budżetowe jest realizowane z udziałem takich instytucji, jak Polska Organizacja Turystyczna, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, których przedmiotem działalności jest między innymi wdrażanie programów unijnych w zakresie szeroko rozumianej działalności turystycznej¹². Ponadto, Polska Organizacja Turystyczna jako instytucja wdrażająca, realizuje projekty inwestycyjne w ramach **Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – Działanie 6.4 „Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym”**. **Jednocześnie realizuje własne projekty współfinansowane z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – Działanie 6.3 „Promocja turystycznych walorów Polski”**.

¹² J. Skorwider, *Wsparcie działalności turystycznej ze środków publicznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego*, w: M. Jalinik, R. Ziółkowski (red.), *Rynek usług turystycznych*, Białystok 2012, s. 421-422.

Optymalizując strukturę finansowania działalności podmiotów sektora turystycznego należy pamiętać o środkach pochodzących z Unii Europejskiej. Europejska polityka turystyczna określa i kształtuje najważniejsze normy funkcjonowania instytucji w interesie społecznym¹³. Finansowanie działalności turystycznej ze środków Unii Europejskiej postrzegane jest obecnie jako jedno z kluczowych źródeł kapitału. Szczególnie w odniesieniu do rozwoju turystyki na obszarach gmin wiejskich stanowią one zasadnicze źródło kapitału, obok wsparcia ze środków krajowych oraz funduszy własnych podmiotów turystycznych. Zdaniem R.Przeorek-Smyki, środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej stanowią jedno z najważniejszych źródeł finansowania działalności w sektorze turystycznym w kraju. Podstawy do ich tworzenia i wykorzystania tworzą zapisy zarówno w głównych dokumentach strategicznych UE, jak też krajowych. Upatrują one w rozwoju turystyki czynnika wspierającego wzrost konkurencyjności gospodarki państw, regionów i przedsiębiorstw¹⁴.

Wybór optymalnej struktury finansowania działalności przedsiębiorstwa turystycznego uwarunkowany jest szeregiem czynników o charakterze endogenicznym i egzogenicznym. Szczególnie istotną rolę odgrywają między innymi: koszt kapitału, struktura aktywów przedsiębiorstwa, a także wielkość podmiotu oraz skala prowadzonej działalności. Na poziomie regionalnym obok środków własnych oraz klasycznych produktów dłużnych (pożyczki, kredyty) rozwój działalności turystycznej wspierany jest przez środki UE. Mają one na celu dokapitalizowanie nowo powstających podmiotów, jak również rozwój istniejącej infrastruktury turystycznej.

Wsparcie finansowe turystyki Warmii i Mazur

Działalność turystyczna w województwie warmińsko-mazurskim stanowi jeden z kluczowych sektorów z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Z uwagi na wyjątkowo cenne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, turystyka jest czynnikiem budowania przewagi konkurencyjnej regionu. Jednak niedostateczna jakość infrastruktury, a także słabo rozwinięta oferta produktowa i usługowa (szczególnie poza sezonem turystycznym) przyczynia się do niepełnego wykorzystania potencjału regionu Warmii i Mazur.

¹³ M. Dębniwska, K. Wojtowicz, *Innowacyjność i konkurencyjność w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem turystycznym*, w: S.J. Snarski, M. Jalinik (red.), *Przedsiębiorczość w turystyce*, Białystok 2014, s. 96.

¹⁴ R. Przeorek-Smyka, *Źródła finansowania aktywności turystycznej na obszarach wiejskich*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2009 nr 50, s. 204-205.

Wśród najważniejszych instrumentów wsparcia finansowego wyróżnić należy¹⁵:

- zewnętrzne środki pomocowe – Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury, Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”, Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, oraz Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka;
- wewnętrzne źródła wsparcia Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- środki realizatorów produktów turystycznych i partnerów, w tym kredyty, dotacje i inne instrumenty.

Charakteryzując możliwości finansowania działalności turystycznej Warmii i Mazur, nie sposób pominąć wsparcia ze środków UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Celem tego programu był w odniesieniu do osi „Turystyka” był: wzrost udziału turystyki w gospodarce regionu poprzez zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej regionu. Wsparcie finansowe koncentrowało się na następujących działaniach:

- wzrost potencjału turystycznego, uwzględniającego projekty dotyczące budowy, rozbudowy oraz modernizacji bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, publicznej infrastruktury uzdrowiskowej, sportowo-rekreacyjnej, publicznej infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. Wsparcie otrzymały również inwestycje wykorzystujące dla celów turystycznych bogactwo zarówno dziedzictwa kulturowego, jak i możliwości jakie niesie kultura współczesna;
- promocja województwa i jego oferty turystycznej, w zakres których kwalifikowały się projekty z zakresu rozwoju informacji turystycznej, krajowej i zagranicznej promocji regionu i środowisk lokalnych, tworzenia i popularyzacji produktów turystycznych, opracowania i produkcji pamiątek i emblematów regionalnych i lokalnych, a także upowszechniania tradycji kulinarnych wielokulturowego społeczeństwa Warmii i Mazur¹⁶.

Podział środków finansowych przeznaczonych na realizację poszczególnych działań, uwzględniając źródła pochodzenia kapitału przedstawiono w tabeli 1.

¹⁵ Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn 2010, s. 71-75.

¹⁶ Szczegółowy opis osi priorytetowej „Turystyka” Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Tabela 1. Środki RPO Warmia i Mazury w ramach osi priorytetowej Turystyka [euro]

Oś priorytetowa / Działanie / Poddziałanie	Ogółem RPO WIM	Środki publiczne (UE+ krajowe)	w tym:		Prywatne
			wkład wspólnotowy	krajowy wkład publiczny	
2. Turystyka	223 098 532,71	159 968 295,00	134 750 465,00	25 207 830	63 140 237,71
2.1. Wzrost potencjału turystycznego	216 263 959,91	153 123 722,20	128 941 078,20	24 182 644	63 140 237,71
2.1.1. Baza noclegowa i gastronomiczna	72 092 249,42	36 046 124,71	29 425 119,71	6 621 005	36 046 124,71
2.1.2. Infrastruktura uzdrowiskowa	11 213 939,69	11 213 939,69	9 531 848,69	1 682 091	0,00
2.1.3. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	81 267 563,01	54 173 450,01	46 047 433,01	8 126 017	27 094 113,00
2.1.4. Publiczna infrastruktura turystyczna i okolicy- styczna	20 009 795,66	20 009 795,66	17 008 326,66	3 001 469	0,00
2.1.5. Dziedzictwo kulturowe	9 797 019,57	9 797 019,57	8 327 466,57	1 469 553	0,00
2.1.6. Infrastruktura kultury	21 883 392,56	21 883 392,56	18 600 883,56	3 282 509	0,00
2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej	6 834 572,80	6 834 572,80	5 809 386,80	1 025 186	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RPO Warmia i Mazury.

Jak wynika z tabeli 1, na realizację celów związanych ze wzrostem udziału turystyki w gospodarce regionu oraz zwiększeniem atrakcyjności oferty turystycznej regionu przeznaczono łącznie ponad 220 mln euro. Znaczną część tych środków (95%) przeznaczono na wzrost potencjału turystycznego obejmującego między innymi rozbudowę i modernizację bazy noclegowej i gastronomicznej, a także poprawę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, uzdrowskiej i okołoturystycznej. Prawie 7 mln euro wykorzystano w celach marketingowych do promocji województwa warmińsko-mazurskiego oraz jego oferty turystycznej.

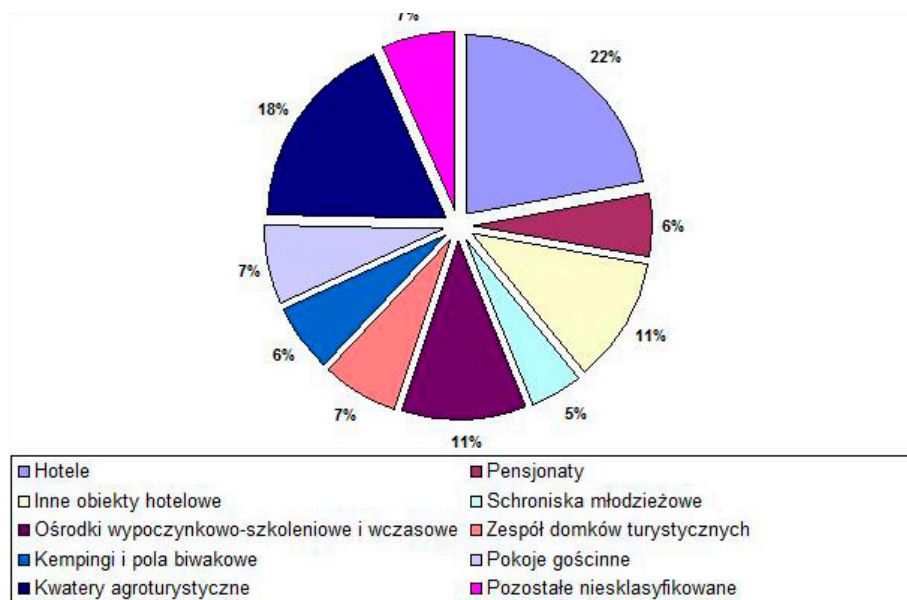
W ramach nowej puli środków z UE na lata 2014-2020 również znajdują się środki przeznaczone na wsparcie sektora turystycznego. Weryfikacja strategicznych celów rozwojowych województwa warmińsko-mazurskiego doprowadziła do wyodrębnienia nowych celów strategicznych na poziomie lokalnym. Wśród osi priorytetowych województwa warmińsko-mazurskiego znalazły się obszary w ramach których możliwe będzie pozyskanie funduszy na działalność turystyczną, między innymi: „Efektywność energetyczna” oraz „Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów”, a także „Kultura i dziedzictwo”. Dodatkowo zaplanowano wsparcie dla tworzenia nowych modeli biznesowych w zakresie pakietowania produktów i usług, w szczególności tych skierowanych do turystów, które dobrze wpisują się w obszar priorytetowy „Turystyka”¹⁷.

Obok Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury, rozwój branży turystycznej może być finansowany z innych źródeł zewnętrznych (zwrotnych i bezzwrotnych). W ramach krajowych działań w zakresie turystyki warto wskazać na następujące źródła: dotacje z budżetu państwa, środki pochodzące z inkubatorów przedsiębiorczości, oraz środki z funduszu pracy i funduszy inwestycyjnych. Istotnym czynnikiem doboru źródeł finansowania jest etap rozwoju podmiotu, a także jego wielkość i struktura ofertowa. Przedsiębiorstwa turystyczne w województwie warmińsko-mazurskim są dość zróżnicowane pod względem wielkościowym. Struktura podmiotów turystycznych zaprezentowana została na rysunku 3.

Jak wynika z przedstawionych na rysunku 3 danych, zdecydowana większość obiektów to mikro, małe i średnie firmy. Ponad 20% obiektów stanowią hotele, a kolejne 11% to inne obiekty hotelowe. Stosunkowo wysokim udziałem charakteryzują się kwatery agroturystyczne (18%) oraz ośrodki wypoczynkowo-szkoleniowe i wczasowe (11%). Pensjonaty, schroniska młodzieżowe, czy kempingi, pola biwakowe i domki turystyczne nie przekraczają kilkuprocentowych udziałów. Wybór optymalnej struktury finansowania

¹⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2014.

działalności turystycznej powinien więc odpowiadać specyfice mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Rysunek 3. Struktura obiektów turystycznych w województwie warmińsko-mazurskim [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Należy jednocześnie pamiętać, że wsparcie finansowe ze strony UE może stanowić źródło krótkookresowego dokapitalizowania inwestycji. Dofinansowania, które możliwe były do uzyskania w latach 2007-2013, a także nowa perspektywa do roku 2020 nie powinny stanowić jedyne źródła kapitału, a raczej służyć jako wsparcie przy realizacji szczególnie kapitałochłonnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Podmioty, które chcą budować silną pozycję na konkurencyjnym rynku turystycznym powinny rozsądnie zarządzać finansami i właściwie konstruować strukturę kapitałową.

Podsumowanie

Turystyka jest sektorem, który w znaczącym stopniu przyczynia się do dynamicznego rozwoju gospodarczego kraju. Coraz bardziej konkurencyjna i innowacyjna branża turystyczna pozytywnie wpływa na poprawę spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej w ujęciu regionalnym. Uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe oraz zróżnicowane wartości kulturowe

powodują, że turystyka na Warmii i Mazurach jest jednym z fundamentalnych sektorów z punktu widzenia społeczno-gospodarczego rozwoju regionu.

Niezbędnym elementem determinującym rozwój sektora turystycznego jest dopływ kapitału. Spośród wielu źródeł finansowania działalności gospodarczej przedsiębiorstw turystycznych szczególnego znaczenia nabiera wsparcie kapitałowe ze środków Unii Europejskiej. Akcesja Polski do struktur unijnych pozwoliła na zwiększenie dynamiki rozwoju gospodarczego, w tym również turystyki. Dzięki środkom pochodzącym z różnych programów udało się nie tylko zaktywizować obszary o niższym poziomie rozwoju, ale także poprawić jakość infrastruktury i zwiększyć ofertę produktów i usług turystycznych.

Proces podejmowania decyzji dotyczących struktury finansowania działalności przedsiębiorstwa turystycznego powinien uwzględniać szereg czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Właściwy dobór źródeł kapitałowych stanowi kluczowy element budowania przewagi konkurencyjnej na rynku.

Wkład autorów w powstanie artykułu:

prof. dr hab. Marianna Dębniwska – wkład merytoryczny i organizacyjny 50%

dr Karol Wojtowicz – wkład merytoryczny i organizacyjny 50%

Literatura

- Bednarz J., Gostomski E., *Finansowanie działalności gospodarczej*, Gdańsk 2006
- Cieszevska A., *Zachowanie terenów cennych przyrodniczo w kształtowaniu struktury krajobrazu na poziomie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*, „Problemy Ekologii Krajobrazu” 2014 nr 21
- Dębniwska M., Wojtowicz K., *Innowacyjność i konkurencyjność w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem turystycznym*, w: S.J. Snarski, M. Jalinik (red.), *Przedsiębiorczość w turystyce*, Białystok 2014
- Janasz K., *Kapitał jako podstawa rozwoju przedsiębiorstwa*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego” 2008 nr 1
- Mickiewicz J., *Pozyskiwanie, koszt i struktura kapitału w przedsiębiorstwach*, Warszawa 2004
- Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku, Warszawa 2014
- Pruchnicka-Grabias I., Szelałowska A. (red.), *Finansowanie działalności gospodarczej w Polsce. Wybrane aspekty*, Warszawa 2006
- Przeorek-Smyka R., *Źródła finansowania aktywności turystycznej na obszarach wiejskich*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2009 nr 50
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2014
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Olsztyn 2014

- Skorwider J., *Wsparcie działalności turystycznej ze środków publicznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego*, w: M. Jalinik, R. Ziółkowski (red.), *Rynek usług turystycznych*, Białystok 2012
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, Olsztyn 2013
- Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn 2010
- Wojtowicz K., *Pozyskanie kapitału przez spółki innowacyjne w oparciu o pierwszą emisję akcji*, w: A. Buszko (red.), *Finansowanie innowacji*, Olsztyn 2013
- Wonglimpiyarat J., *The influence of capital market laws and initial public offering (IPO) process on venture capital*, "European Journal of Operational Research" 2009 t. 1, nr 192